

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 577/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátskou kanceláriou Legalmile Rozbora, s. r. o., Bajkalská 22, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 52C/130/2016 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 10Co/26/2021 (pôvodne sp. zn. 10Co/231/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 52C/130/2016 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 10Co/26/2021 (pôvodne sp. zn. 10Co/231/2017) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **prikazuje** v konaní sp. zn. 10Co/26/2021 konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **200 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **800 eur**, ktoré mu **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Okresný súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. septembra 2022 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje vysloviť príkaz krajskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadost'učinenie 1 500 eur od okresného súdu a 1 500 eur od krajského súdu aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou na okresnom súde 30. júna 2016 domáha zaplatenia 617,11 eur s príslušenstvom proti žalovanej spoločnosti [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“). Žalobu odôvodnil tým, že v dôsledku chyby na mobilnom telefóne, ktorá nebola žalovaným odstránená, si voči nemu popri vrátení kúpnej ceny (396 eur) uplatnil aj nárok na náhradu škody.

3. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom č. k. 52C/130/2016 z 12. mája 2017 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľovi 396 eur spolu s príslušenstvom (I. výrok), vo zvyšnej časti žalobu zamietol (II. výrok) a priznal sťažovateľovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 28,34 % (III. výrok). Proti rozsudku okresného súdu podali obe sporové strany odvolanie. Krajský súd rozsudkom č. k. 10Co/231/2017 z 30. januára 2020 potvrdil rozsudok okresného súdu v nevyhovujúcej časti (I. výrok) a vo vyhovujúcej časti zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom rozhodol 9. septembra 2020. a v dôsledku odvolania sťažovateľa bol spis 29. apríla 2021 predložený krajskému súdu.

4. Krajský súd do podania ústavnej sťažnosti o podanom odvolaní sťažovateľa nerozhodol a konanie na krajskom súde je v súčasnosti vedené pod sp. zn. 10Co/26/2021. Sťažovateľ tvrdí, že vec je právne jednoduchá a celková dĺžka konania v trvaní viac ako šesť rokov je ústavne neakceptovateľná. Zbytočné prietahy v konaní odôvodňuje nečinnosťou a čiastočne neefektívnym prístupom všeobecných súdov.

II.

Postup v konaní

5. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že vo veci sťažovateľa rozhodol prvýkrát do 11 mesiacov od podania žaloby a druhýkrát do 7 mesiacov od vrátenia spisu z krajského súdu. Okresný súd poukázal na skutkovo obdobné konanie, ktoré prebieha na ústavnom súde pod sp. zn. IV. ÚS 524/2022.

6. Krajský súd v úvode vyjadrenia uviedol, že vec je v štádiu prípravy rozhodnutia. K samotnej veci uviedol, že nejde o vec, ktorú by bolo potrebné vybaviť ako prednostnú. Krajský súd dĺžku konania ospravedlňuje zmenou zákonného sudcu, nápadom veci, vybavovaním prednostných vecí a nepriaznivou epidemiologickou situáciou. Z uvedených dôvodov považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podstata námietok sťažovateľa súvisí s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote namietaným postupom okresného súdu aj krajského súdu.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“ Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“

9. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. V obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07, III. ÚS 233/2022), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Predmetom namietaného konania je zaplatenie 617,11 eur s príslušenstvom z titulu chyby na mobilnom telefóne. Vec sťažovateľa možno považovať za bežnú agendu všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke konania. Ústavný súd môže sťažovateľovi vytknúť, že počas konania sa nepokúsil odstrániť zbytočné prietahy sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu. Podľa rozhodovacej činnosti ESLP síce sťažnosť adresovaná predsedovi súdu nepredstavuje účinný prostriedok nápravy (rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07 a rozsudok

ESLP z 25. 6. 2013 vo veci Sika proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 1640/07), no ústavný súd takýto prístup pri vyhodnocovaní jednotlivých zložiek nároku úplne neprehliada.

12. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby 30. júna 2016, teda dobu viac ako šesť rokov. Na účely hodnotenia dĺžky súdneho konania sa v rámci judikatúry ESLP posudzuje konanie ako jeden celok (rozsudok ESLP z 31. 8. 2018 vo veci Balogh proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35142/15). Okresný súd v konaní nariadil tri termíny pojednávania a rozsudok vyhlásil na pojednávaní 12. mája 2017 (teda do jedenástich mesiacov od nápadu veci). Krajský súd rozsudkom z 30. januára 2020 čiastočne zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 4. marca 2020. Okresný súd následne rozsudkom z 2. októbra 2020 žalobu zamietol (teda do siedmich mesiacov od vrátenia spisu). Z dôvodu podaného odvolania sťažovateľom bol spis predložený krajskému súdu 29. apríla 2021.

13. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (IV. ÚS 396/04). Ústavný súd považoval z ústavnej sťažnosti a doručených vyjadrení za preukázané, že vec sťažovateľa bola na okresnom súde jeden rok a päť mesiacov. V súlade s judikatúrou ústavného súdu rozhodovanie v závislosti od okolností tej-ktorej veci na jednom stupni konania v trvaní troch rokov ešte nemusí byť z pohľadu dohovoru neudržateľné (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01). Okresný súd v konaní postupoval relatívne plynulo, no neprehliadnuteľným je zrušenie jeho rozsudku, čo možno pripísať jeho nesústredenosti. To ale znamená, že sa mu obdobie konania na odvolacom súde (tri roky) pričíta v jeho neprospech, čím sa relativizuje jeho obrana o „čistom čase“ vybavovania veci.

14. Krajský súd posudzoval prvé odvolacie konanie viac ako tri roky a druhé odvolacie konanie trvá na krajskom súde už viac ako rok. V postupe krajského súdu v prípade prvého odvolacieho konania možno bádať nečinnosť z dôvodu systémových problémov súdu. Ústavný súd v obdobných prípadoch, akým je aj preskúmaná vec, keď sa vec preskúmava odvolacím súdom už po druhýkrát, považuje za ústavne akceptovateľnú dobu rozhodovania jeden rok (III. ÚS 42/2016, III. ÚS 421/2017, III. ÚS 106/2018). Krajský súd dĺžku konania ospravedlňoval zmenou zákonného sudcu a zaťaženosťou súdneho oddelenia. Ústavný súd rozumie, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu (III. ÚS 391/2020). Avšak ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017, III. ÚS 366/2022). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Napriek tomu krajský súd už spisový materiál pozná, keďže o odvolaní v tejto veci už raz rozhodoval. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd hodnotí dobu trvania v poradí druhého odvolacieho konania prevyšujúceho rok s prihliadnutím na trojročné prvé odvolacie konanie už za ústavne neakceptovateľnú dobu rozhodovania v odvolacom konaní.

15. Je nepochybné, že k celkovej dĺžke konania prispela aj nepriaznivá epidemiologická situácia a s ňou súvisiace opatrenia, ktoré narušili procesný chod konaní. Ústavný súd poznamenáva, že bezpochyby vážna pandémia COVID-19 nemôže byť univerzálnym dôvodom na nečinnosť súdov, a teda nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 49/01). V súlade s judikatúrou ESĽP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESĽP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81).

16. Zbytočné preťahy v konaní tak ohrozujú dôveryhodnosť štátnej moci a špecificky súdnej moci v očiach účastníkov konania, ako aj všeobecné vnímanie fungovania demokratického a právneho štátu verejnosťou (I. ÚS 345/2014). V okolnostiach prípadu ústavný súd dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa sa postup okresného súdu vyznačoval nesústreďenou činnosťou (z dôvodu čiastočného zrušenia rozsudku okresného súdu krajským súdom) a čiastočnou nečinnosťou krajského súdu najmä v prvom odvolacom konaní. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd zároveň doplnil ochranu aj o uloženie príkazu krajskému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie 1 500 eur od okresného súdu a 1 500 eur od krajského súdu. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd pripomína, že primerané finančné zadosťučinenie má slúžiť ako zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv a slobôd garantovaných ústavou a záväznou medzinárodnou zmluvou (II. ÚS 518/2021). Zohľadňujúc celkovú dĺžku konania (spolu viac ako šesť rokov), predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa (o 617,11 eur s príslušenstvom), ústavný súd v súlade s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považoval za adekvátne priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v tretine uplatneného nároku 200 eur voči okresnému súdu a 800 eur voči krajskému súdu.

19. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) vrátane režijného paušálu a 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. decembra 2022

Peter Straka
predseda senátu